

Tvåspråkigheten på Vasa Centralsjukhus

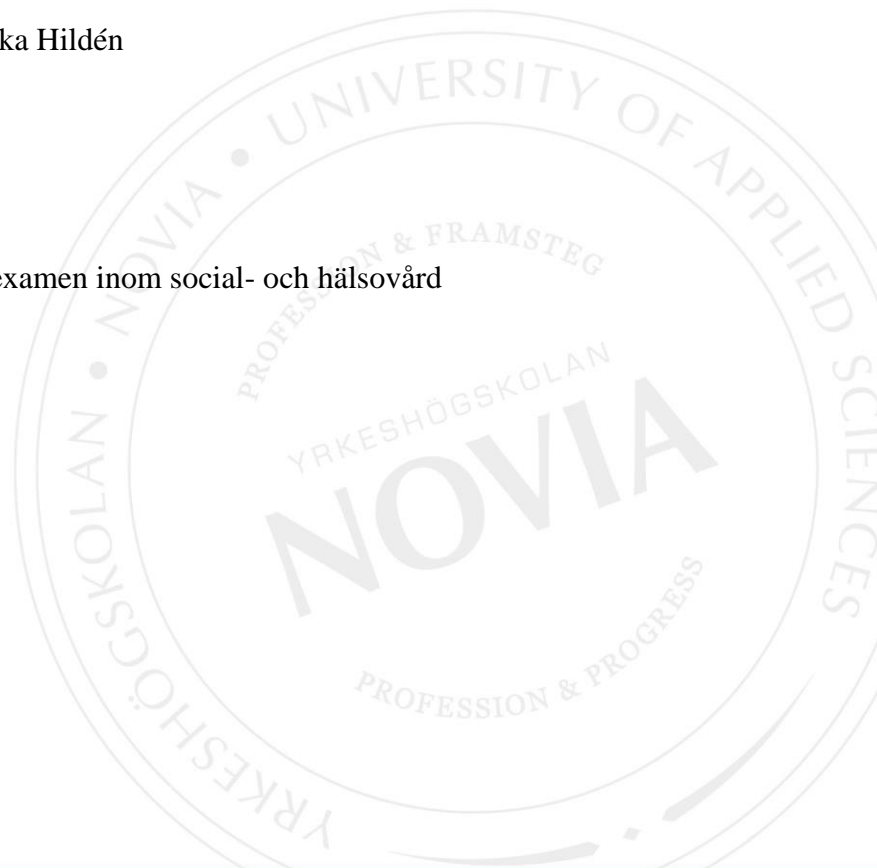
En studie om tvåspråkigheten på VCS – Social- och hälsovårds studerandes upplevelser

Jenna Kuoppamaa och Erika Hildén

Examensarbete för (YH)-examen inom social- och hälsovård

Utbildning: Sjukskötare

Vasa 2021

EXAMENSARBETE

Författare: Jenna Kuoppamaa och Erika Hildén

Utbildning och ort: Sjukskötare, Vasa

Handledare: Sirkku Säätelä

Titel: Tvåspråkigheten på Vasa Centralsjukhus

En studie om tvåspråkighet på VCS – Social- och hälsovårds studerandes
upplevelser

Datum 28.04.2021

Sidantal 37

Abstrakt

Syftet med denna studie är att få fram hur Novias studerande inom social- och hälsovården upplever tvåspråkigheten på Vasa Centralsjukhus. I studien ville man få fram hur den interna kommunikationen fungerar mellan de två inhemska språken, som gjordes med hjälp av två frågeställningar, hur uppfattar studerande tvåspråkigheten på Vasa Centralsjukhus och hur kommunikationen och informationsbytet sker på avdelningen mellan två språk.

Studien genomfördes med hjälp av en enkät med öppna och slutna frågor, som sändes ut via e-mail åt Novias social- och hälsovårds studerande. Som teoretisk utgångspunkt användes Madeleine Leiningers teori om transkulturell omvårdnad och tidigare forskningar som gjorts om tvåspråkighet.

Resultatet som framkom från enkäten redovisas i cirkeldiagram och tolkas i slutet i arbetet. Från enkäten tas upp upplevelser som respondenterna fritt har kommenterat om. Från svaren bildades tre kategorier; positiva aspekter, negativa aspekter och utmaningar. I studien framkom positiva sidor som handlade om förståelse och acceptans, men det framkom även att många studerande upplever rädsla i samband med användningen av det andra inhemska språket.

Språk: Svenska

Nyckelord: Tvåspråkighet, Vasa Centralsjukhus, studerandes
upplevelser

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Jenna Kuoppamaa ja Erika Hildén
Koulutus ja paikkakunta: Sairaanhoidtaja, Vaasa
Ohjaaja: Sirkku Säätelä

Nimike: Kaksikielisyys Vaasan Keskussairaalassa
Tutkimus kaksikielisydestä VKS – Sosiaali- ja terveydenalan opiskelijoiden
kokemuksia kaksikielisydestä

Päivämäärä 28.04.2021

Sivumäärä 37

Tiivistelmä

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää miten Novian sosiaali- ja terveydenalan opiskelijat kokevat kaksikielisuuden Vaasan Keskussairaalassa. Tutkimuksessa tahdotaan selvittää, miten sisäinen viestintä kahden kotimaisen kielen välillä toimii, joka tehtiin kahden kysymyksen avulla, miten opiskelijat kokevat kaksikielisuuden Vaasan Keskussairaalassa ja miten viestintä ja tiedonvaihto tapahtuu osastolla kahden kielen välillä.

Tutkimus toteutettiin avoimien ja suljettujen kysymysten avulla, jonka kirjoittajat lähettivät Novian hoitoalan opiskelijoille. Teoreettisena lähtökohtana käytettiin Madeleine Leiningerin teoriaa transkulttuurisesta hoidosta ja aiempia tutkimuksia kaksikielisydestä.

Tutkimuksesta saadut tulokset raportoidaan ympyräkaavioissa ja tulkitaan työn lopussa. Tutkimus kattaa vastaajien omia kokemuksia, josta he ovat kommentoineet vapaasti. Vastauksista muodostettiin kolme ryhmää; positiiviset näkemykset, negatiiviset näkemykset ja haasteet. Tutkimuksessa löydettiin positiivisia puolia ymmärtämisestä ja hyväksymisestä, mutta kävi myös ilmi, että monet opiskelijat kokevat pelkoa, joka liittyy toisen äidinkielen käyttöön.

Kieli: Suomi Avainsanat: Kaksikielisyys, Vaasan Keskussairaala,
opiskelijoiden kokemuksia

MASTER'S THESIS

Author: Jenna Kuoppamaa and Erika Hildén

Degree Program: Nurse, Vasa

Supervisor: Sirkku Säätelä

Title: Bilingualism in Vasa Central hospital

A study of bilingualism in VCH – social- and healthcare students' experiences

Date 28.04.2021

Number of pages 37

Abstract

The purpose of this study is to find out how Novia's social- and healthcare students experience bilingualism in Vasa Central Hospital. In the study we want to find out how the internal communication works between the native languages, which was done with help of two questions, how do the students perceive bilingualism at Vasa Central hospital and how does communication and information exchange take place in the department between two languages.

The study was conducted using a survey with open and closed questions, which the authors sent out to Novia's healthcare students. Madeleine Leininger's theory of transcultural care and previous research on bilingualism, was used as a theoretical starting point.

The results that appeared from the survey are reported in pie charts and interpreted at the end of the work. The survey covers experiences that the respondents have freely commented on. From the answers, three categories were formed; positive aspects, negative aspects, and challenges. The study found positive aspects of understanding and acceptance, but it also appeared that many students experience fear associated with the use of the other native language.

Language: English

Key words: Bilingualism, Vasa Central Hospital, students' experiences

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Leiningers teori om transkulturell omvårdnad.....	2
2.1	De fyra grundprinciperna	2
2.2	Leiningers Sunrise Model.....	5
3	Bakgrund	6
3.1	Rätt till eget språk och egen kultur	6
3.2	Språklagen.....	6
3.3	Språket i samband med hälso- och sjukvårdstjänster	7
3.4	Allmänt om tvåspråkigheten i Finland.....	7
3.5	Tvåspråkigheten på VCS.....	7
3.5.1	VCS har haft språkskola i 10 år	8
4	Tidigare forskning.....	8
4.1	Inhemska språken inom arbetslivet	8
4.2	Språkbarriärer och yrkesidentitet.....	9
4.3	Språkbarriärer och hur det inverkar på vården.....	10
4.4	Observation i tolkningsmetoder.....	11
5	Syfte och frågeställning.....	12
6	Metod	12
6.1	Urval av informanter.....	12
6.2	Datainsamling.....	12
6.3	Dataanalysmetod.....	13
6.4	Praktiska genomförandet av undersökningen.....	13
6.5	Etiska överväganden.....	14
7	Resultatredovisning.....	14
8	Tolkning av resultatet.....	24
8.1	Positiva aspekter	24
8.2	Negativa aspekter.....	25
8.3	Utmaningar	26
8.4	Diskussion	27
9	Slutledning.....	29
	Källförteckning	30

1 Inledning

Skribenterna har valt en tvåspråkig organisation, Vasa Centralsjukhus, som objektiv för deras studie där de valt att studera kring hur social- och hälsovårds studerande upplever tvåspråkigheten på Vasa Centralsjukhus. När man söker arbete kan språkkunskaperna vara avgörande, och i vissa delar av Finland är det ofta ett måste att behärska de båda inhemska språken, speciellt när det kommer till Vasaregionen. Gällande studerandes upplevelser om tvåspråkigheten på VCS finns det inga tidigare forskningar. Skribenterna anser att det är viktigt och bör lyftas upp med tanke på att det berör alla arbetstagare, både svensk och finskspråkiga, inom tvåspråkiga kommuner i Finland. När det gäller arbetet inom vården är kommunikationen, och därmed språket, betydelsefullt för att bemötandet av patienter ska kunna ske utan missförstånd och enligt de språkliga rättigheterna. Den interna kommunikationen personal emellan spelar en väsentlig roll i detta sammanhang och kan därmed anses som organisationens främsta resurs helhetsmässigt.

Danermark (2000) beskriver att ett gemensamt språk inom teamet gör att yrkesgrupperna förstår varandra bättre, men även att dessa parter lär sig av varandras begrepp och termer. Maltén (1998) förklarar att kommunikationen mellan människor spelar en stor betydelse, genom kommunikation överförs och mottas kunskap, samt information mellan teammedlemmarna. Det kan uppstå komplikationer vid informationsöverföringen, då mottagaren tolkar informationen utifrån erfarenhet, kunskaper, personlighet, samt i detta fall utifrån yrkespersonens perspektiv. (Danermark, 2000, Malten, 1998)

Vasa Centralsjukhus står för den specialiserade vården inom Vasa sjukvårdsdistrikt, som består av tvåspråkiga, svenskspråkiga och finskspråkiga kommuner i Österbottens kustområde. Sjukvårdsdistriktet sträcker sig längs kusten från Kristinestad till Larsmo, och inom området bor 169 728 personer och 51% av befolkningen har svenska som modersmål och 45% finska som modersmål medan ca 4% har något annat som modersmål. Vasa Centralsjukhus betonar de språkliga rättigheterna och hänvisar till Finlands lagstiftning gällande grundlagen (6§ och 17§) samt språklagen och hälso-sjukvårdslagen (6§), med mål att patientens språkrättigheter ska förverkligas genom VCS språkprogram. (Vasa Centralsjukhus, 2020)

2 Leiningers teori om transkulturell omvårdnad

Skribenterna valde att använda sig av Madeleine Leiningers teori om transkulturell omvårdnad för den är mest relevant till studien som görs. Teorin är väsentlig till studien med tanke på att man inom vården behöver ha en god förmåga att kunna ta hänsyn till och förstå olika kulturella bakgrunder. För att kunna utveckla denna kulturella kompetens är det viktigt att man som sjuksköterska är medveten om sin egen kultur, egna värderingar och personliga övertygelser för att kunna identifiera fördomar och attityder på arbetsplatsen. På detta sätt minskar man risken för diskriminering av personer med en annan kultur eller språk, och därav knyter den an till vår studie om tvåspråkighet.

Leininger utvecklade sin teori om kulturvård och universalitet, baserat på tron att människor i olika kulturer kan informera och vägleda personalen att ge den typ av vård de önskade eller var i behov av från andra. Kultur är de mönstrade och uppskattade vägarna för människor som påverkar deras beslut och handlingar. Teorin riktas mot sjuksköterskor att upptäcka och dokumentera patienternas värld samt att använda deras synpunkter, kunskap och praxis med lämplig etik. (Nurse Key, 2017)

*“Care is the essence of nursing and a distinct, dominant, central and unifying focus”
(Leininger, 2002)*

Huvudsyftet med teorin är att tillhandahålla en omfattande ram för transkulturell omvårdnad som kan användas för att säkerställa att patienterna får en helhets- och kulturellt kongruent omvårdnad. I centrum för teorin står påståendet att alla kulturer har seder och traditioner förknippade med vård som måste identifieras, förstås och verkställas om sjuksköterskor ska kunna ge omvårdnad med helhetssyn till patienter med olika kulturella bakgrunder. Teorin är grundad runt fyra huvudkomponenter. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 241)

2.1 De fyra grundprinciperna

Den första och viktigaste principen i teorin är påståendet att vårdmetoder kan vara unika och specifika för en viss kultur eller delas i många kulturer. De vårdmetoder som är unika och praktiseras på ett annat sätt från en kulturell grupp till en annan kallas vårddiversiteter (skillnader). De vårdmetoder som delas över kulturer kallas vårduniversiteter (gemensamma). För att tillhandahålla kulturellt lämplig omvårdnad behöver likheter och skillnader i vårdpraxis mellan kulturer rivas upp och förstås. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 242)

Den andra principen av teorin handlar om att reflektera över upplevelser av vård och omsorg samt hur dessa påverkas av en persons "världsbild" och de sociala strukturerna inom individen. Teorin beskriver begreppet "världsbild", den syn som människor har på livet, denna syn antas härröra från en individs upplevelse av kulturellt definierade sociala strukturer. Omsorg och vård anses ha olika betydelser inom olika kulturer. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 242–243)

Den tredje principen identifierar skillnader i generiska tillvägagångssätt för vård och den professionella vården som sjuksköterskor ger åt patienterna. Leininger indikerar att praxis för generisk vård förvärvas genom kulturellt lärande och används för att möjliggöra samt stödja individer inom en familj, grupp eller samhälle för att lösa hälsoproblem, hantera funktionshinder eller omfamna döden. Dessutom skiljer sig vårdpraxis, betydelse och samband med vård mellan olika kulturer. Den professionella vårdpraxisen utvinns i samband med omvårdnad genom officiella evidensbaserade begreppsbyggnader konceptualiseringar (klargörande av hur man uppfattat något) av hälsa, sjukdom och välbefinnande. För att undvika detta ska sjuksköterskor ta hänsyn till kulturellt inriktade vårdpreferenser. Patienten kan annars utsättas för omvårdnadsupplevelser som inte visar respekt mot deras tro på vård, värderingar och metoder, som då kan leda till kulturell konflikt, motsträvighet och stress. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 243)

Den fjärde och sista principen avser transkulturella vårdlägen och handlingar. För att hjälpa sjuksköterskor att tillhandahålla vård som är kulturellt orienteras innehåller teorin tre transkulturella tillvägagångssätt och åtgärder för omvårdnad. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 244)

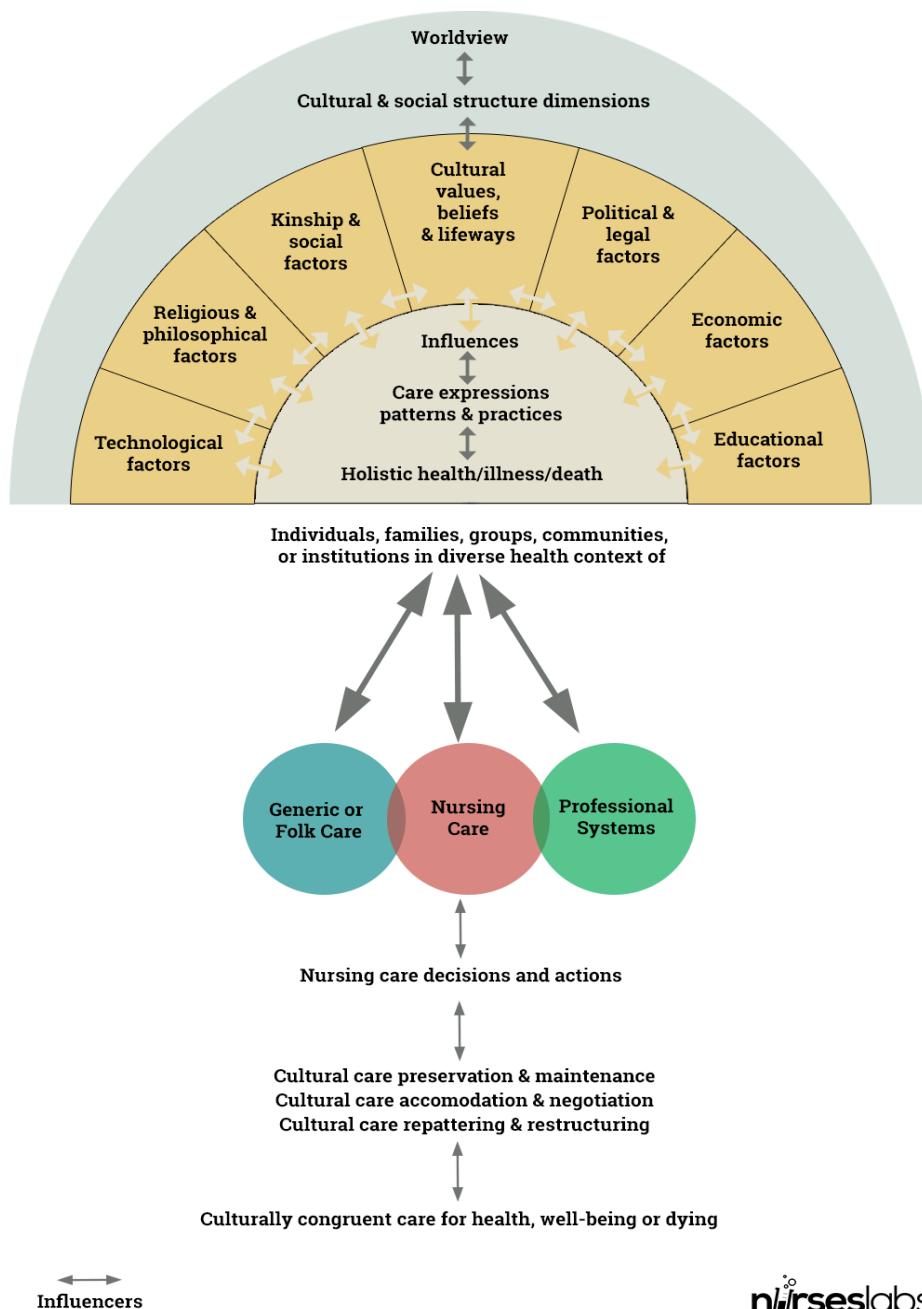
1. Bevarandet av kulturvård. Denna metod syftar på omvårdnad och handlar om att skydda och upprätthålla patientens kulturella vårdvärde, övertygelser och förväntningar inom vårdförhållandet. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 244)
2. Förhandlingar för kulturvård. Metoden handlar om utvecklingen av innovativa och flexibla omvårdnadsåtgärder som hjälper patienter från olika kulturer att anpassa och förhandla sig fram genom komplexiteten i vårdframförandet och återhämtningen. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 244)

3. Omorganisation av kulturvård. Handlar om att underlätta möjligheter för patienter att förändra och förbättra deras skadliga hälsobeteende samtidigt som de värderar patienternas kulturella övertygelser, värderingar och förväntningar i relation till vård, hälsa samt välbefinnande. (Donnell, Duffy, Snowden, 2010, s. 244)

2.2 Leiningers Sunrise Model

Sunrise modellen är relevant eftersom den gör det möjligt för sjuksköterskor att utveckla kritiska och komplexa tankar gentemot vårdpraxis. Dessa tankar bör beakta och integrera de kulturella och sociala strukturdimensionerna i varje specifikt sammanhang, förutom de biologiska och psykologiska aspekterna av omvårdnaden. (Nurseslabs, 2014)

Madeleine Leiningers' Transcultural Nursing The Sunrise Enabler to Discover Culture Care Sunrise Model

3 Bakgrund

I detta kapitel tas först upp lite grundläggande fakta från Finlex, språklagen och hälsovårdslagen, det sistnämnda med fokus på språket i samband med hälso- och sjukvårdstjänster. Därefter går man in mer allmänt på tvåspråkigheten i Finland före de tar upp tvåspråkigheten gällande VCS, deras resurser och möjligheter till språkundervisning. Slutligen tas upp tidigare forskning som gjorts inom området.

3.1 Rätt till eget språk och egen kultur

Nationalspråken i Finland är finska och svenska. Hos domstol och andra myndigheter har var och en rätt att använda sitt eget språk och sköta sina ärenden på eget språk, antingen finska eller svenska. Detta ska tryggas genom lagen. Landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella samt samhälleliga behov ska tillgodoses enligt lika grunder. (Finlex, 11.06.1999/731 § 17)

3.2 Språklagen

Meningen med språklagen är att försäkra den grundlagsenliga rätten att använda sitt modersmål, finska eller svenska, i domstol eller i andra myndigheternas tjänster. Målet med lagen är att kunna garantera en rättvis rättegång och god förvaltning oavsett modersmålet, samt utöva individens språkliga rättigheter utan att förlita sig på dem separat. I de statliga myndigheterna och i de tvåspråkiga kommunerna har alla rätt att använda finska eller svenska. De ska även betjäna allmänheten på båda språken och tillhandahålla information på båda språken. (Språklagen 6.6.2003/423 § 2, Justitieministeriet, u.å)

Kommunen är den grundläggande sektionen för språklig division, vilken är antingen en eller tvåspråkig. Vart tionde år regleras vilka kommuner som är tvåspråkiga, vilket språk som är majoriteten samt vilka kommuner som är enspråkiga enligt den officiella statistiken. Kommuner där invånarna använder båda språken och minoriteten är minst 8% eller har minst 3000 invånare måste kommunen göras till tvåspråkig. Om en tvåspråkig kommun då igen har färre än 3000 invånare måste den göras till enspråkig och om minoriteten är under 6%. (Språklag 12.12.2014/1039 § 5)

De kulturella och sociala behoven ska vara enhetliga kriterier hos finsk och svenskspråkiga. Det är enligt grundlagen de offentliga myndigheterna uppgift att ta hand om dessa rättigheter. När man organiserar administrationen bör man försöka göra den kompatibel hos områden, för att säkerställa att den finsk-svenskspråkiga invånare ska få tjänster på sitt eget språk enligt likvärdiga kriterier. Det är myndigheternas uppgift att bevara landets språkliga och kulturella arv samt understödja användning av båda nationella språken. Om omständigheterna så fordrar måste särskilda åtgärder vidtas för att skydda nationella språkens kultur. (Språklagen 6.6.2003/423 § 35)

3.3 Språket i samband med hälso- och sjukvårdstjänster

Sjukvårdstjänsterna ska ordnas på kommunens eller kommunföreningens språk. Det är sjukhusdistriktets kommunförenings uppgift att anordna tjänsterna på kommunens språk. Tvåspråkiga kommuner måste organisera vårdtjänster på båda språken, finska och svenska. Meningen med lagen är att klienter och patienter ska få vård på det språk som de väljer. Rätten att använda, bli hörd samt att få sin epikris på finska eller svenska. Även rätten att använda sig av tolk hos myndigheter regleras av språklagen. (Hälso- och sjukvårdslagen 30.12.2010/1326 §6)

3.4 Allmänt om tvåspråkigheten i Finland

Finland har två nationalspråk, finska och svenska, varav båda språken har långa traditioner i Finland. Enligt lagen är de likvärdiga och man har rättighet att använda båda språken på alla samhällets områden. Cirka 87% har finska som modersmål och cirka 5% har svenska som modersmål. På väst- och sydkusten talas svenska språket mest, och på vissa orter är svenskan allmännare än finska. Övriga områden i Finland är det finska språket dominerande. Det finns arbetsplatser som kräver att man ska behärska båda språken. I skolorna lär man sig båda språken, elever som har finska som modersmål lär sig svenska och vice versa. (Institutet för de inhemska språken, u.å., Info Finland, 2019.)

3.5 Tvåspråkigheten på VCS

VCS är sannerligen ett tvåspråkigt sjukhus, då nästan hälften av personalen har svenska som sitt modersmål. VCS är det enda sjukhuset i Finland där de båda inhemska språken är likvärda, man strävar till att alltid kommunicera på det språket som patienten eller klienten väljer. Bland personalen anser man att tvåspråkigheten är en styrka och rikedom som

utnyttjas genom att lära av varandra. På sjukhuset uppmuntrar man personalen till en aktiv språkanvändning. De mångsidiga språkkunskaperna och behärsknigen av båda inhemska språken ger en fördel som man vill utveckla och använda sig av på sjukhuset. När det kommer till samarbetet med andra nordiska länder är språket inte ett problem för sjukhuset, inte heller när det gäller interaktionssituationer. (Vasa centralsjukhus, u.å)

3.5.1 VCS har haft språkskola i 10 år

VCS erbjuder språkundervisning, finska och svenska, åt personal oavsett vilken yrkesgrupp man hör till. Genom att förstärka språkkunskaperna försäkras man en god och trygg vård åt patienter och klienter. Annika Backlund som är språklärare har redan i 10 år arrangerat språkkurser åt VCS. Hon förbereder sina kurser så att de möter undervisningsgruppernas nivå och behov, både på finska och svenska. Annika Backlund har själv citerat:

– *Kurssisisältöjen on vastattava käytännön tarpeisiin, joten suunnittelen ne kullekin ryhmälle erikseen, hän sanoo. (Lähteenmäki, 2015)*

Färdigt undervisningsmaterial finns inte, men Backlund anser det som en möjlighet att ha kursinnehållet om aktuella saker. Man kan delta i frivilliga språkkurser genom språkundervisning som genomförts av Backlund själv eller om avdelningssköterskan har rekommenderat kursen åt personalen. Även en del av nya anställda brukar fråga efter kurser redan före arbetsavtalet har börjat. Personalen som har finska eller svenska som sitt modersmål har möjlighet att få 56 timmar undervisning i det andra inhemska språket. På sjukhuset finns det även personal som har ett annat språk som modersmål, de kan få 84 timmar undervisning på både finska och svenska. Undervisningen sker en gång i veckan och tar cirka 1½ timme. (Lähteenmäki, 2015)

4 Tidigare forskning

I kapitlet tas upp tidigare forskning som gjorts om hur tvåspråkigheten påverkar arbetslivet och hur språkbarriären inverkar på kommunikation mellan personalen och patienterna.

4.1 Inhemska språken inom arbetslivet

Tanner och Lassus studie kom fram till att på deltagarnas arbetsplatser används regelbundet tre språk i den vardagliga kommunikationen; finska, svenska och engelska. I studien har de analyserat en specifik grupp om deras språkanvändning och språkkunnighet. De noterade att

dock undersökningen inte berättade om finlandssvenskarnas finskakunskaper i allmänhet, utan den var mera riktad mot de högutbildade experterna som redan arbetar. I olika expertisområden samt olika områden har man märkt av de olika språk- och kommunikationsbehoven. Det verkar ändå som att vikten på språkkunskaperna inte kommer att minska fastän förändringar i arbetslivet kan ske. (Tanner, Lassus, 2018)

Målet med denna undersökning var att få både kvalitativ och kvantitativ information kring språkval, språkanvändningssituationer samt uppskattad nivå av språkkunskaper för deras målgrupp, dvs. tvåspråkiga anställda som arbetar i den privata sektorn. Denna studie ansåg att med hjälp av den forskningsdata och de resultat som uppnåtts i undersökningen kunde undervisningen i modersmål inom högre utbildning ännu utvecklas för att bättre möta behoven hos dem som går in i arbetslivet. (Tanner, Lassus, 2018)

4.2 Språkbarriärer och yrkesidentitet

Skjeggestad, Gerwing och Gulbrandsen genomförde studien genom semi-strukturerade intervjuer med fokus på deltagarnas bakgrund och deras personliga upplevelser av hur samarbetet mellan nyanställda internationella läkare och norsk vårdpersonal fungerat. Insamlingen av data utgick från 28 deltagare; 16 nyanställda internationella läkare som hade jobbat i Norge mellan några månader upp till 2 år, samt 12 norska läkare och sjuksköterskor som tidigare hade erfarenheter av att jobba med dessa. För analys och mening av innehållet använde de sig av Malteruds metod för systematisk textkondensering (STC) som var inspirerad av Giorgios fenomenologiska analys, som lämpade sig för induktiva analyser med avseende att utveckla beskrivningar. (Skjeggestad, Gerwing, Gulbrandsen, 2017)

Resultaten kom fram till att båda parter (nyanställda internationella läkare och vårdpersonal) upplevde att det vanligaste problemet i det vardagliga samarbetet var språkbarriärerna. Det framkom ett brett spektrum då beskrivningarna av deltagarnas personliga upplevelser avslöjade en mängd olika ämnen som kunde betraktas eller tolkas som språkbarriärer. Dessa ämnen berörde mest språklig betydelse, vårdspecifik terminologi och olika språksvårigheter som påverkade interaktionen mellan läkare och patient samt kommunikationen kolleger emellan. Dessa tenderade att skapa missförstånd och ena parten kunde därför felaktigt anses vara icke-samarbetsvillig eller oförsämd i sammanhanget. (Skjeggestad, Gerwing, Gulbrandsen, 2017)

I sin tur kan detta leda till mindre effektiv kommunikation, problem med att bygga på yrkesmässiga relationer och ett minskat förtroende för de nyanställda internationella

läkarnas kompetens. Resultaten visar att de internationella läkarnas inlärningsbehov inte bara handlar om att lära sig språket utan också om hur man de anpassar sig till deras nuvarande situation och nya arbetsplats. Denna studie kom fram till att nyanställda läkare behöver fortsatt professionell språkutbildning och stöd efter att de börjat arbeta för att kunna förstå och hantera dessa språkrelaterade hinder. (Skjeggestad, Gerwing, Gulbrandsen, 2017)

4.3 Språkbarriärer och hur det inverkar på vården

Ali och Watson använde sig av en kvalitativ beskrivande metod, genom 26 individuella intervjuer och 3 fokusgruppdiskussioner samlades data in från 59 olika sjuksköterskor som arbetade på olika sjukhus i England. Utav dessa 59 registrerade sjukskötare var 32 kvinnor och 27 män. De utvalda deltagarnas arbetserfarenhet varierade från 2–23 år inom olika arbetsområden såsom medicinska, kirurgi, intensivvård, kardiologi, polikliniska avdelningar och postoperativa rehabiliteringsenheter. De individuella intervjuerna tog 50–75 minuter medan fokusgruppsintervjuerna varade i 75–90 minuter, antingen personligen eller via telefon, utgående från deltagarnas tycke. Intervjuerna och gruppdiskussionerna bandades in med deltagarnas tillstånd. (Ali, Watson, 2018.)

Den insamlade datan analyserades sedan med hjälp av en tematisk analysmetod, och varje utskrift eller kopia gick igenom för att kunna identifiera nya teman, varje rad och mening fick en egen kod, och liknande koder grupperades därefter till underkategorier, och denna process tillämpades sedan till resten av intervjun. Uppgifterna i varje enskild intervju jämfördes med data från de övriga intervjuerna. Denna analys resulterade i att 3 ämnen kunde identifieras; multi-etniciteter och språkbarriärer, påverkan av språkbarriärer och kommunikering via tolkar. Tillsammans beskrev dessa 3 ämnen deltagarnas åsikter kring språkbarriärer och deras inverkan på vården. (Ali, Watson, 2018.)

Utgående från resultaten identifierades kommunikationen som den viktigaste aspekten gällande vården, och var en viktig del av sjukskötarens yrkesroll oavsett område eller specialitet. Språkbarriärer identifierades som de största hindren för att kunna ge adekvat, lämplig, effektiv och snabb vård till de patienter som hade begränsade kunskaper i det engelska språket. Professionella tolkar ansågs användbara, men tolkningstjänsterna hade också sina begränsningar där det kunde förekomma problem kring tillgänglighet, sekretess och inverkan på patientens bekvämlighet. (Ali, Watson, 2018.)

Denna studie kom fram till att språkbarriärer kan negativt påverka sjukskötarnas förmåga att kommunicera effektivt med sina patienter. En förståelse av dessa barriärer kunde hjälpa sjuksköterskor att hitta lämpliga strategier för att övervinna sådana hinder och följaktligen förbättra vården för patienterna. Studien nämnde också att sjukskötare bör uppmuntras till att ge feedback kring de språk och tolkningstjänster som används inom deras organisation och vårdssystem. (Ali, Watson, 2018.)

4.4 Observation i tolkningsmetoder

I artikeln har Heittola och Välimaa undersökt hur tvåspråkigheten styr språkliga val, kommunikation och hur det praktiska fungerar inom två olika serviceorganisationer. Man vill få en inblick i hur det är från tolkningen ur en tjänsteleverantörs perspektiv. Skribenterna till denna artikel har valt att koncentrera sig på hur det är inom sjukvården. Som syfte med frågeformuläret var att kartlägga tvåspråkighetens funktionalitet i ett professionellt sammanhang, att hitta god praxis och lokalisera områden för utveckling. Frågorna fokuserade på förekomst av tolkningssituationer, deras orsaker och deras part samt experternas begrepp. (Heittola, Välimaa, 2015)

I artikeln tar man fram den dåliga språkkunskapen hos läkare och situationer som till och med visat vara livshotande. Valvira har fått flera klagomål från patienter om läkarens bristande språkkunskaper. Patienter som har finska eller svenska som sitt modersmål har enligt lag rätt till att få service på sitt eget modersmål. Man har även frågat personalen om vem som oftast fungerar som tolk i situationer som kräver det. I frågeställningen fanns det fem svar att välja mellan. Man kom fram till att 68% av fallen kräver en professionell tolk, den näst vanligaste situationen är att en släkting till patienten som är tolk. Men ofta används också vårdpersonal 26% och läkare 21% som tolk. (Heittola, Välimaa, 2015)

I artikeln kom man fram till att tvåspråkiga arbetstagare kan fungera väl som tolk, inom vården tar personalen sin vårdande professionella roll och kan leda patientintervjuer på patientens egna språk. I de tolkningssituationer som förekommer i studien fungerar vårdorganisationer som tolkar, kulturella medlare och har tvåspråkig professionalitet. Det finns situationer där det inte alltid behövs en professionell tolk utan man kan samarbeta vid sådana tillfällen. (Heittola, Välimaa, 2015)

5 Syfte och frågeställning

Syftet med arbetet är att ta reda på hur studerande förhåller sig till tvåspråkigheten på VCS och hur de upplever att den interna kommunikationen fungerar på två språk. Frågeställningarna i denna studie kommer att vara:

1. Hur uppfattar studerande tvåspråkigheten på VCS?
2. Hur sker kommunikationen och informationsbytet på avdelningen mellan två språk?

6 Metod

I detta avsnitt redovisas hur studien genomförts och vilka metoder som använts. För att uppnå syftet i denna studie har skribenterna valt att använda sig av både en kvantitativ och kvalitativ metod, eftersom enkäten utgörs av både öppna och slutna frågor. En enkät utformades och sändes ut elektronisk till social- och hälsovårds studerande vid Yrkeshögskolan Novia. Som material för denna undersökning fungerade ett elektroniskt frågeformulär som sändes ut till studerande via skolans e-mail.

6.1 Urval av informanter

I studien har urvalet av informanter avgränsats till studerande inom social- och hälsovården. I denna studie ville man ta reda på hur den interna kommunikationen upplevs fungera utifrån studerandes perspektiv. Enkäten skickades ut elektroniskt till studeranden via skolans e-mail för att få svar från så många som möjligt. Den datainsamlingsmetod som användes i denna studie var en enkät med slutna och öppna frågor, vilket innebar att informanterna fyllde i ett så kallat frågeformulär med färdigt formulerade svarsalternativ samt några öppna frågor där de fick fritt formulera sina svar.

6.2 Datainsamling

Som datainsamlingsmetod för studien använder skribenterna sig av en enkät. Frågorna i enkäterna ska utformas efter studiens syfte, och utgå från dess frågeställningar. För att göra en enkät krävs god planering innan man påbörjar undersökningen på grund av att den bara fylls i en gång, så att man får in ett giltigt resultat. Enkäten skickas ut elektroniskt åt många informanter och resultaten grundar sig på de svaren som fås in. Skribenterna har valt att använda sig av en sluten samt öppen enkätundersökning.

6.3 Dataanalysmetod

Det insamlade datamaterialet analyseras och presenteras i en beskrivande eller deskriptiv statistik. Statistiska analyser kan indelas i två stora grupper: deskriptiv statistik och inferentiell statistik. Deskriptiva analyser går ut på att sammanfatta och beskriva data, en samling data kan beskrivas med hjälp av centralmått (medelvärde, median eller typvärde) eller spridningsmått (standardavvikelse, variationsbredd). Deskriptiv statistik skiljer sig från inferentiell statistik, där sistnämnda går ut på att dra allmänna slutsatser om en population med hjälp av stickprov. (Frisk, 2018)

6.4 Praktiska genomförandet av undersökningen

Först togs kontakt med översköterskan vid Vasa Centralsjukhus för godkännande av studien. Detta examensarbete blev ett beställningsarbete med fokus på hur Yrkeshögskolan Novias studerande upplever tvåspråkigheten, detta kunde ge Vasa Centralsjukhus information för utveckling av verksamheten för att kunna motsvara studerandes önskemål angående tvåspråkigheten. Därefter kontaktades skolans studerandekår för att få information och tillgång till studerandes interna epost.

Vid framställningen av enkäten formades frågorna utgående från studiens syfte och frågeställningar, en lista gjordes först med tänkbara frågor innan svarsalternativen sattes in. När enkäten var färdigt utformad sändes den till handledande lärare för feedback och godkännande. Några små ändringar gjordes före frågorna och svarsalternativen sattes in i ett Google Forms formulärprogram online. Före den slutgiltiga enkäten skulle sändas ut genomfördes en pilotstudie på 6 bekanta för att kontrollera att den var genomförbar och lättförståelig, samt för att få en uppskattad tid hur länge den tog att besvara.

I mailet som skulle skickas ut med enkäten skrevs en tydlig och informativ text där det framkom vem skribenterna var, syftet med studien och undersökningen och en motivering till varför just denna studie är viktig och en förhoppning att så många som möjligt kunde delta i den. I mailet framkom också att deltagandet var frivilligt och anonymt och hur länge enkäten skulle ta att besvara. Enkäten skickades ut 1.3.2021 och fick 66 svar under första veckan. En påminnelse skickades ut där det stod att social- och hälsovårds studerande som inte ännu hunnit svara på enkäten om Vasa Centralsjukhus hade ännu en möjlighet att hinna påverka. Efter påminnelsen skickades ut kom det in ytterligare 23 svar, vilket resulterade i sammanlagt 89 svar, och i samråd med handledande lärare valde skribenterna att nöja sig med detta svarsantal, eftersom de ansåg att de hade tillräckligt med datamaterial att bearbeta.

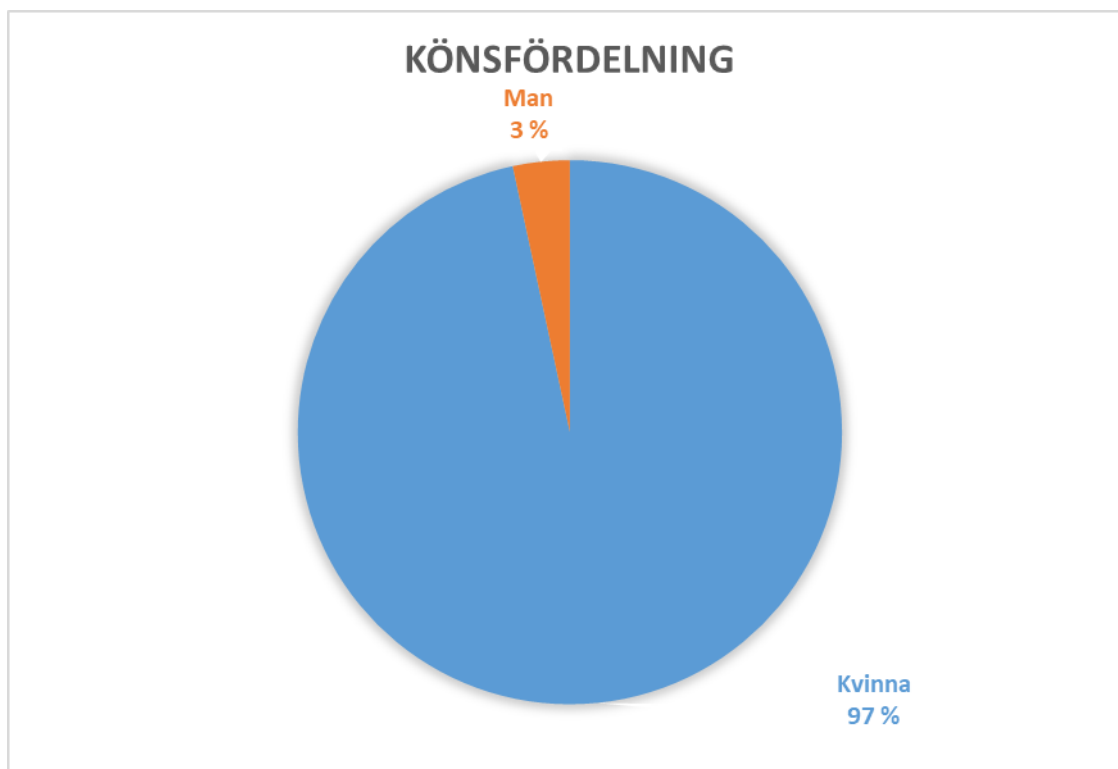
6.5 Etiska överväganden

Enligt Jacobsen bör man följa de tre grundläggande etiska kraven när man utför en undersökning, det ska finnas ett informerat samtycke mellan de som gör studien och respondenterna, krav på att anonymitet ska hållas hemligt, samt krav på att svaren ska bli korrekt återgivna. Under dessa tre grupperingar infaller det att studiens deltagare sker frivilligt, och för att detta ska vara möjligt bör det finnas tillräckligt med information om studien. Dit hör att deltagarna känner till studiens syfte och hur informationen som de anger kommer att användas. (Jacobsen, 2010)

När enkäten utformats sändes den till handledaren för godkännande. Även studerandekåren kontaktades för godkännande att skicka ut enkäten via skolans e-mail. Före enkäten sändes ut åt studeranden genomfördes en pilotstudie på sex bekanta för att se om den var genomförbar samt uppskattningsvis hur länge den tog att besvara. Enkäten sändes ut med en beskrivande text i e-målet där det framkom vem skribenterna var och syftet med enkäten. Det framkom även att deltagandet är frivilligt och att deltagarna förblir anonyma. En uppskattad tid på hur länge enkäten skulle ta fanns också med. När svaren på enkäterna har skickats in ska de bevaras på ett säkert sätt och förstöras efter att resultat har uttolkats.

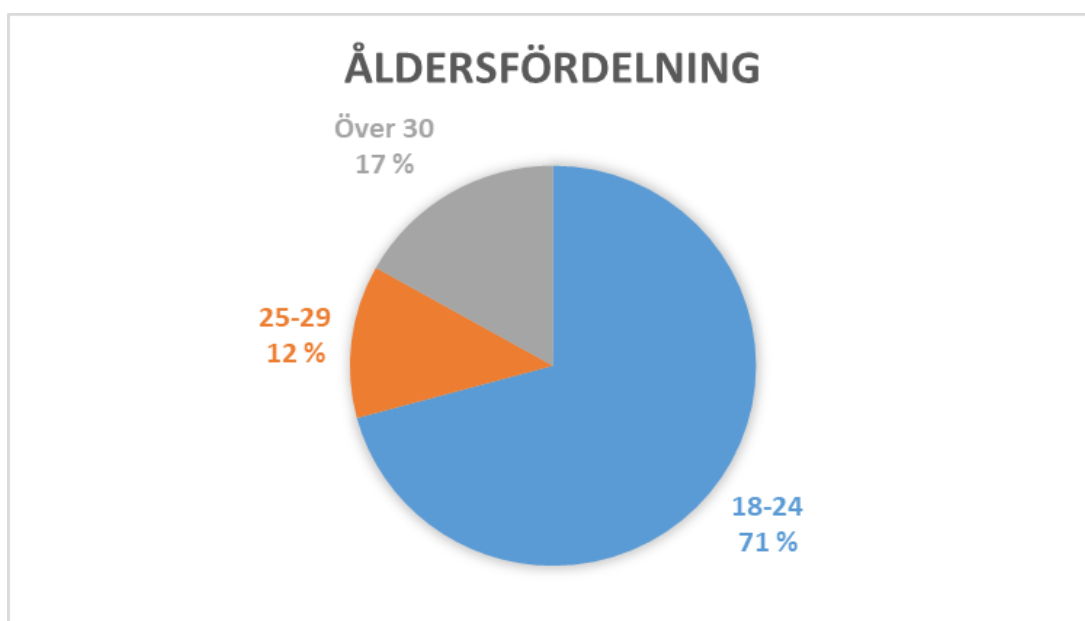
7 Resultatredovisning

Resultatet som framkommit i enkätundersökningen kommer presenteras i detta kapitel med hjälp av cirkeldiagram och fria kommentarer. Totalt 89 personer svarade på enkäten. Resultatredovisningen görs med hjälp av deskriptiv statistik av det kvantitativa resultatet samt beskrivning av de kvalitativa svaren i de öppna frågorna. Enkätens basfrågor bestod av kön, ålder, modersmål, vad de studerar till och vilket år. Frågorna används för att få bakgrundsinformation om deltagarna. I enkäten fanns det inga obligatoriska frågor, eftersom den var frivillig. I resultatredovisningen tar skribenterna med kommentarer som besvararna har fritt fått berätta om sina upplevelser, citaten är skrivna med kursiverad stil.

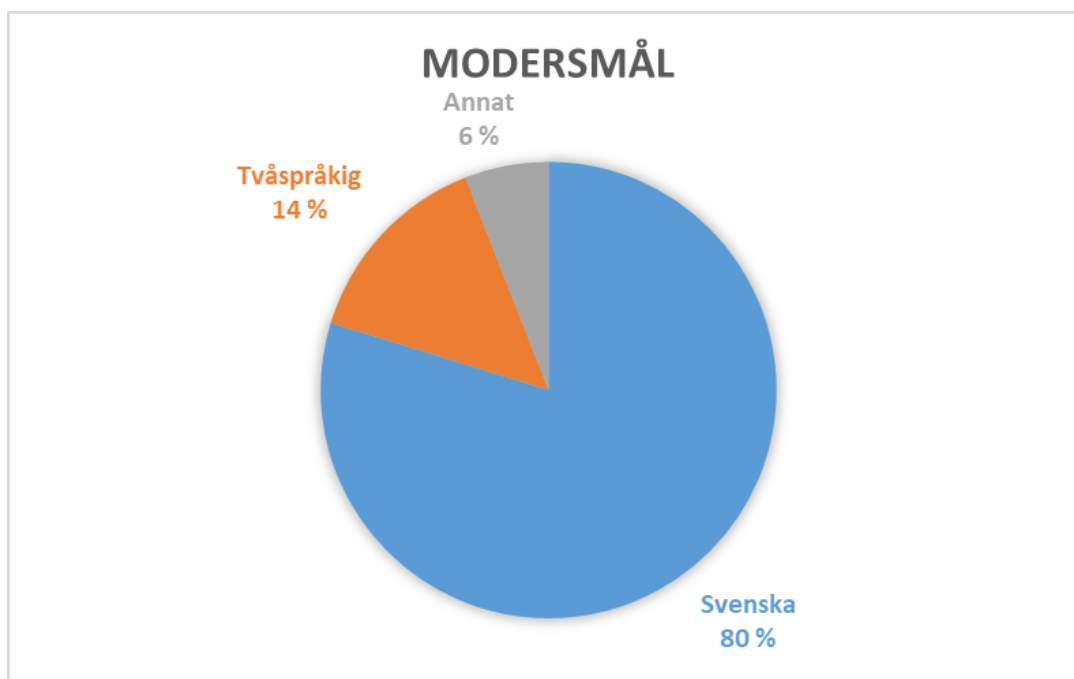
Figur 1 Deltagarnas ålder och kön

Enkäten besvarades av totalt 89 deltagare varav 86 personer (97%) var kvinnor och män 3 personer (3%). I enkäten fanns det även alternativet att svara annan på denna fråga, men inga svar kom in på den. Könsfördelningen mellan respondenterna i studien är inte proportionerlig, en tydlig majoritet var kvinnor.

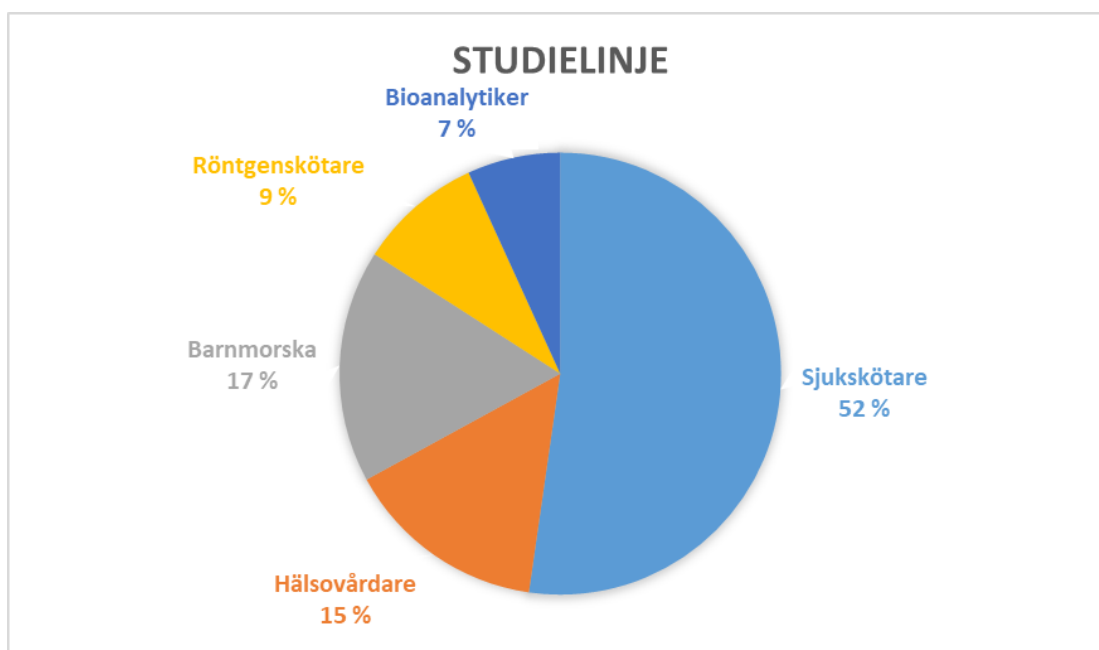
Figur 2 Deltagarnas ålder

När det kom till åldersfördelningen var 63 personer (71%) 18–24 år, 11 personer (12%) 25–29 år och 15 personer (17%) över 30 år. En övervägande del var åldern 18 till 24.

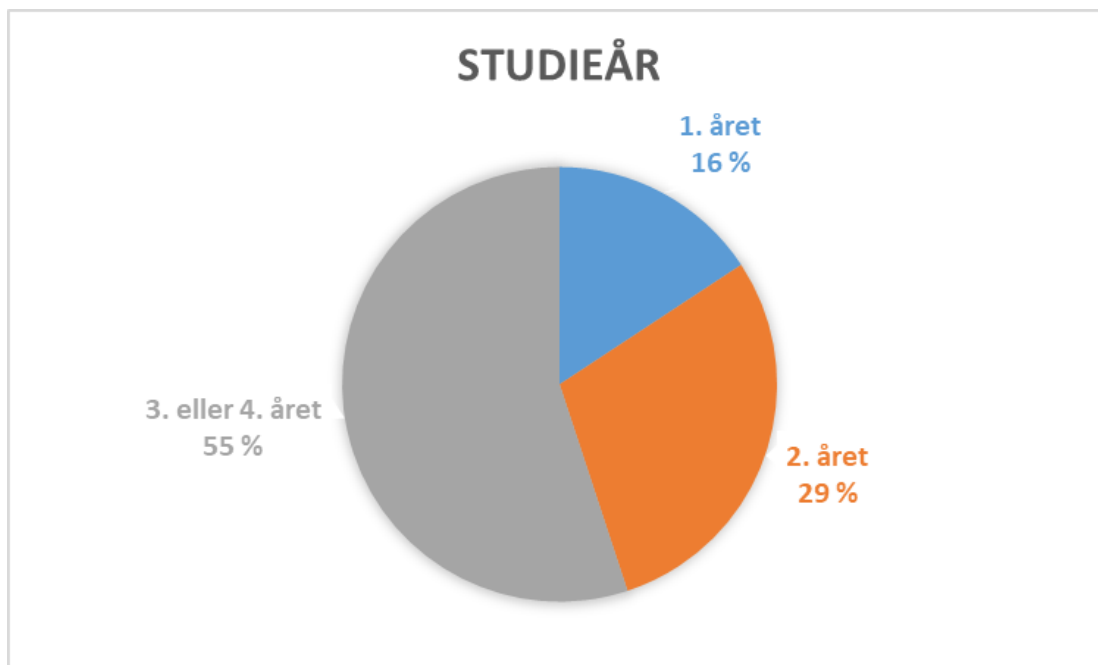
Figur 3 Deltagarnas modersmål

Majoriteten av deltagarnas modersmål, 72 personer (80%) är svenska, varav 17 personer (14%) svarade att de är tvåspråkiga och slutligen 5 personer (6%) har annat modersmål. Det fanns även alternativet finska som lämnade utan svar.

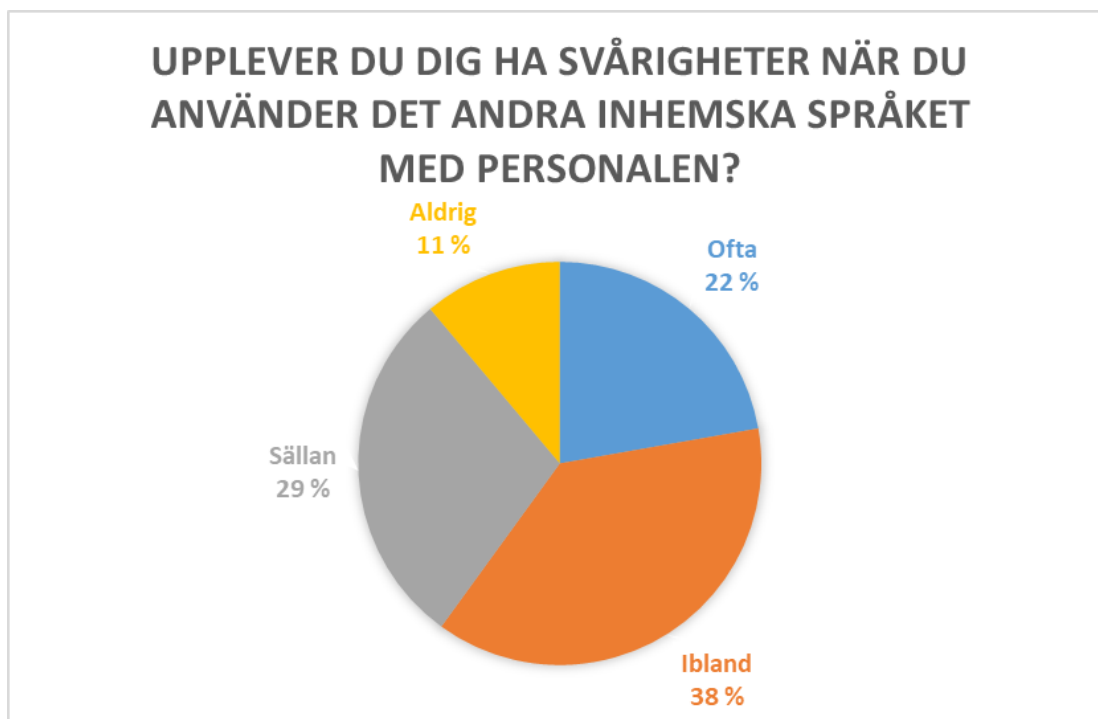
Figur 4 Deltagarnas studielinje

De social- och hälsovårds studerande som besvarade enkäten utgjordes av 46 personer (52%) sjukskötare, 13 personer (15%) hälsovårdare, 15 personer (17%) barnmorskor, 8 personer (9%) röntgenskötare och 6 personer (7%) bioanalytiker. Större delen har studielinjen sjukskötare.

Figur 5 Deltagarnas studieår

Vid frågan vilket studieår som respondenterna är inne på visade sig att 14 personer (16%) studerade första året, 26 personer (29%) studerade andra året och 49 personer (55%) var inne på tredje eller fjärde året, som utgjorde största gruppen.

Figur 6 Deltagarnas upplevelser om svårigheter med att använda det andra inhemska språket med personalen

20 personer (22%) upplevde att det ofta funnits svårigheter, 34 personer (38%) upplevde ibland och 26 personer (29%) upplevde mer sällan. Endast 10 personer (11%) svarade att de aldrig upplevt svårigheter.

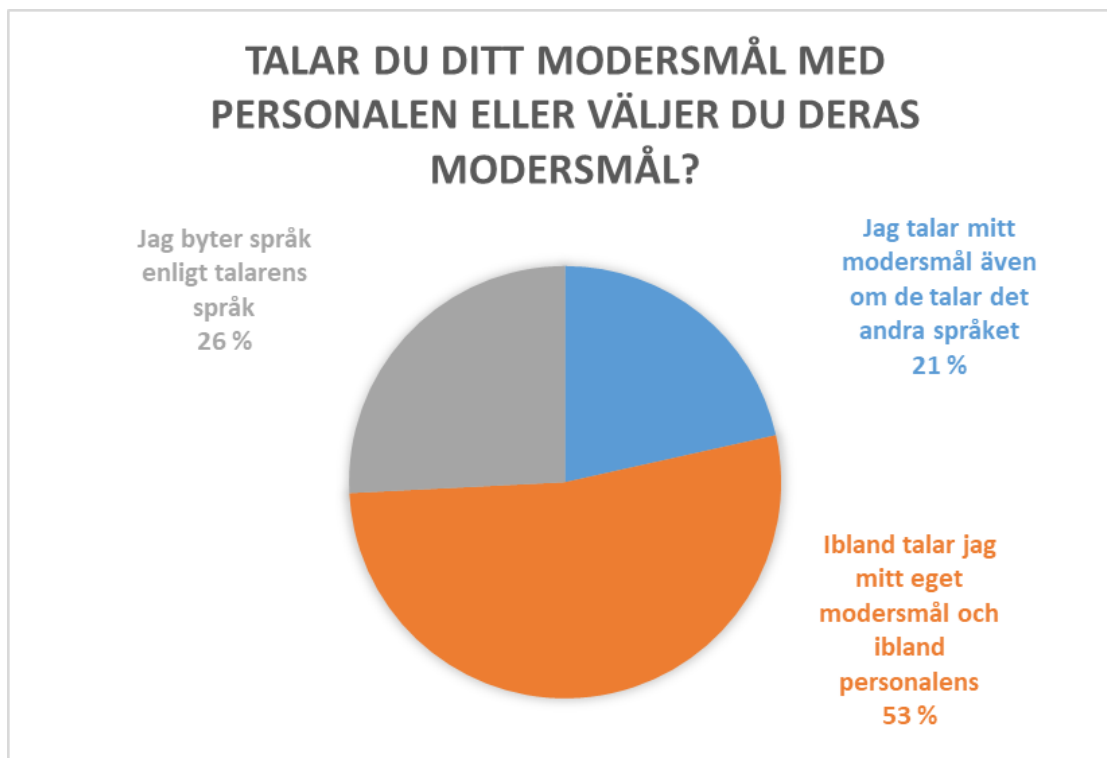
Om du upplever att det har funnits svårigheter, vad kan det bero på? förklara gärna!

”Tror att det beror på att det inte är lika höga krav på att de ska kunna svenska för att jobba på sjukhuset. Många i personalen är negativt inställda då det kommer en svenskspråkig studerande. Upplever att jag blivit sämre behandlad än finskspråkiga studerande och att de fått göra mera på sin praktik”

”Sociala kontakten med patienterna och deras anhöriga. Tar längre tid att hitta rätta orden och få sagt det man vill säga, vilket ofta resulterat i att jag lämnar tyst i stället. Även i personalutrymmet då finskan är i majoritet vilket jag också upplevde bekymmer att kunna småprata om vardagliga ämnen”

”Personalens negativa attityd mot det svenska språket. Personalens okunnighet i det svenska språket medför att de har negativa inställning till att man talat svenska på jobbet, detta medför en känsla av att man ”är tvungen” att tala finska då man jobbar på VCS”

”Mest att jag inte kan böja ord på rätt sätt men det är inte hela världen, har aldrig fått skäll för det och pratar gärna på finska”

Figur 7 Deltagarnas användning av sitt eget modersmål med personalen eller byter deltagaren till personalens modersmål

På denna fråga svarade 20 personer (21%) att de använder sig av det egna modersmålet, 49 personer (53%) svarade att de tidvis talar sitt eget modersmål och tidvis byter till personalens egna modersmål. 24 personer (26%) svarade att de byter språk enligt talarens språk. Majoriteten på frågan svarade att de använder sitt eget modersmåls eller byter till personalens egna modersmål.

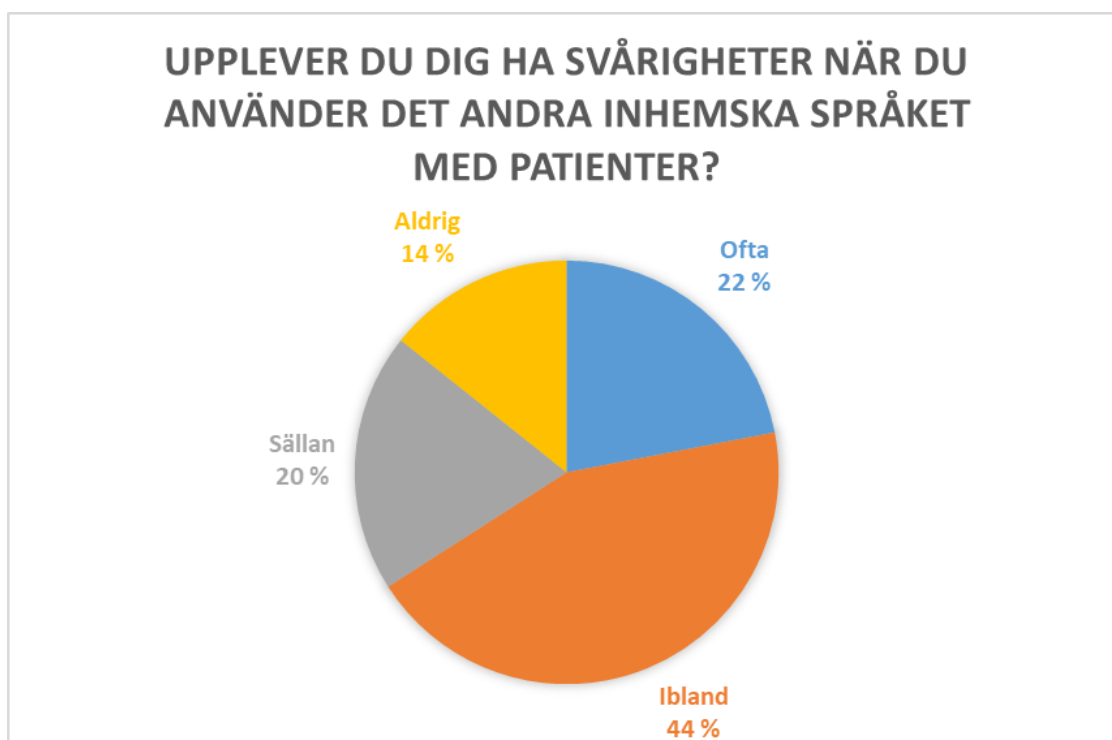
Vad påverkar valet av språk med personalen?

”Det här beror på avdelningen. Oftast har det funkat så att alla får prata sitt modersmål och alla förstår varandra ändå. Men visst har jag varit på avdelningar var en del i personalen inte förstår svenska och börjar en skild diskussion med någon annan när jag sagt något på svenska eller bara tagit fram sim mobil”

”Öppenhet hos de i personalen. Många märker att jag har svårt med finska säger att jag kan prata svenska med dem. Vissa är mindre öppna men jag har väldigt sällan upplevt att någon skulle tvinga mig att prata finska. På en praktikplats fick jag en kommentar i stil med ”i Finland talar vi finska”. Men det är den enda personen jag mött på som tydligt skulle påpeka något. Ibland väljer jag själv att tala finska eftersom jag gärna lär mig”

”Det att kommunikationen ska gå så smidigt som möjligt, ifall om patienten talat endast bara ett språk så strävar jag till att använda det språket även när jag kommunicerar med andra skötaren under ett vårdingrepp, om det bara är möjligt”

”Brukar i början prata personens språk, om de säger till mig att jag får prata på svenska gör jag det annars pratar jag finska för att utveckla mig själv, samt för att visa respekt”

Figur 8 Deltagarens upplevelser om svårigheter med att använda det andra inhemska språket med patienter

Gällande användningen av det andra inhemska språket med patienterna upplevde 20 personer (22%) ofta svårigheter, 40 personer (44%) ibland, 18 personer (20%) sällan och 13 personer (14%) svarade aldrig. Största delen svarade att de endast ibland upplever svårigheter.

Om du upplever att det har funnits svårigheter, hurdana situationer handlar det om? förklara gärna!

”I sådana situationer där man behöver förklara till exempel hur ett läkemedel fungerar eller hur en behandling kommer gå till. I situationer där man grundligt behöver beskriva hur något går till, då man inte ens är säker hur man skulle beskriva det på sitt eget modersmål. I situationer där det används mycket medicinska termer”

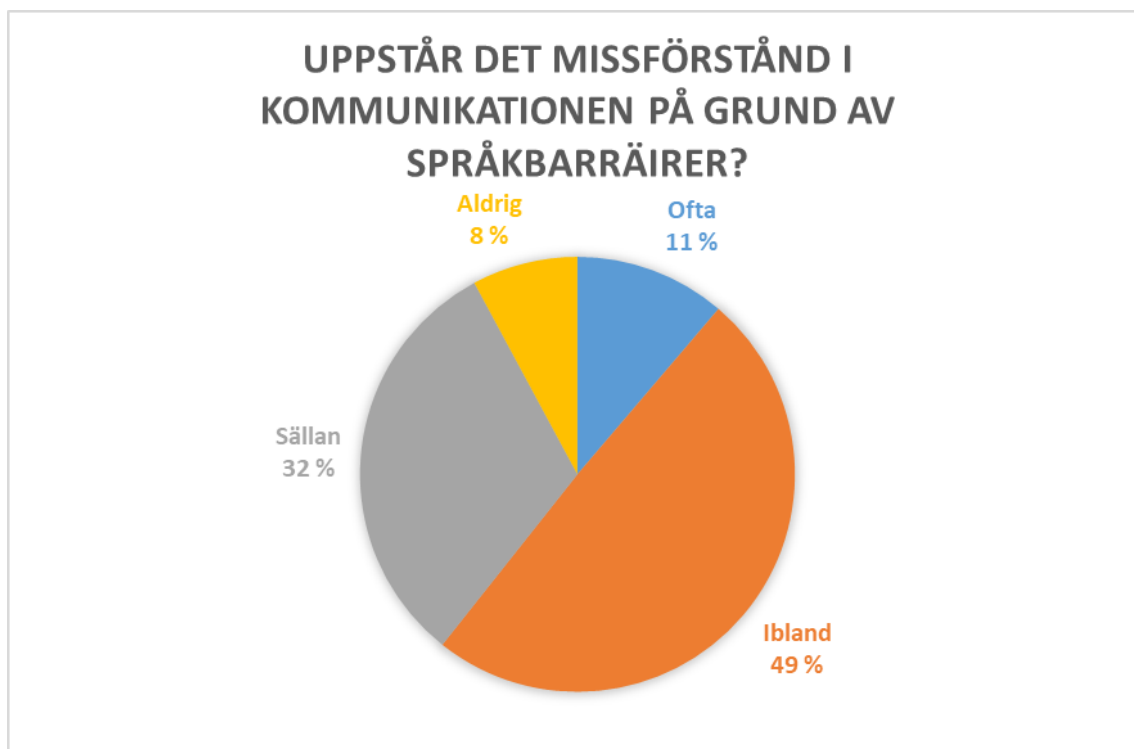
”Hakar upp mig på något ord jag inte kommer på just då. Det reder ofta upp sig och patienten är ofta förstående”

Om du har upplevt svårigheter med att använda det andra inhemska språket i arbetssituationer, hurdana situationer har det varit?

”Om man studerat på svenska kan det vara svårt att läsa och tolka medicinska texter på finska”

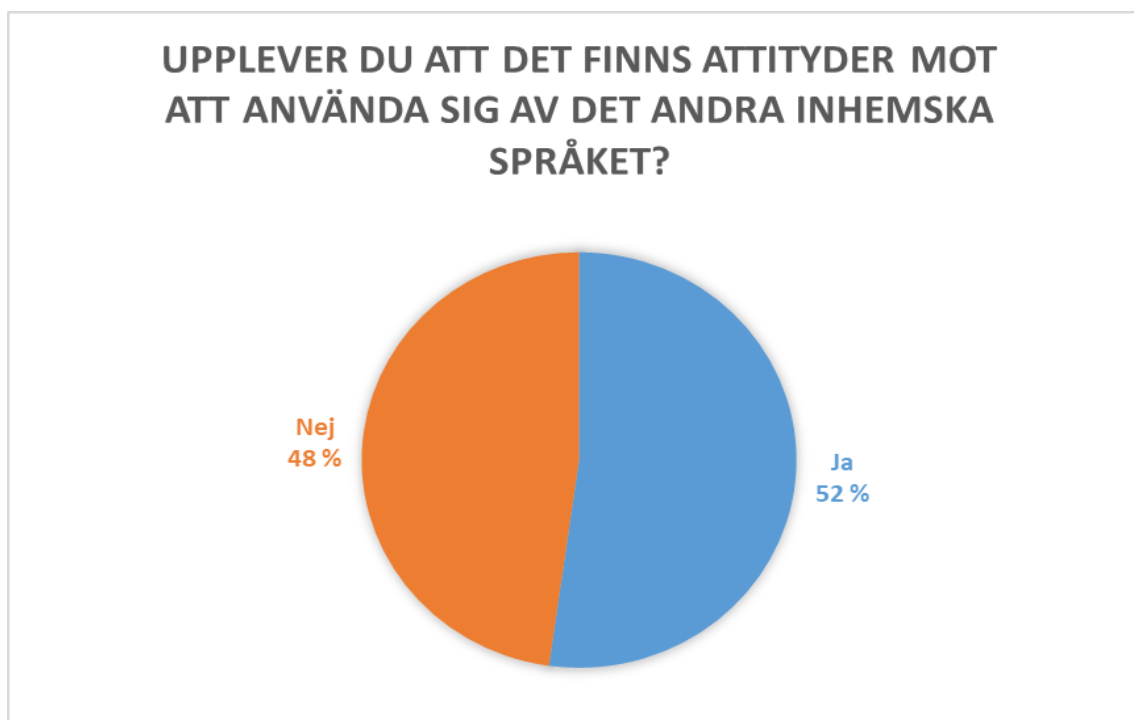
”Vid eventuella läkarsamtal och ordinationer där läkaren enbart pratat finska...”

”Känsliga situationer. När någon gått bort eller vid svåra sjukdomsbesked”

Figur 9 Deltagarnas upplevelser om missförstånd i kommunikation på grund av språkbarriärer

I frågan om de uppstår missförstånd på grund av språkbarriärer svarade 10 personer (11%) att de ofta upplever problem gällande kommunikationen, 44 personer (49%) ibland, 28 personer (32%) sällan och 7 personer (8%) aldrig. De som svarade ibland utgjorde största procenten i denna fråga.

Figur 10 Deltagarnas upplevelser om attityder mot det andra inhemska språket

Det var ganska jämfördelat när det kom till frågan om attityder kring det andra inhemska språket 47 personer (52%) svarade ja medan 43 personer (48%) svarade nej.

Om du svarade ja på föregående fråga, vad anser du kan vara orsaker till detta?

”Kanske upplevs det väldigt utmanande att tala ett språk man inte riktigt kan. Däremot bör ju alla lära sig eftersom man också ska kunna vårda patienter med det andra modersmålet. Jag tror det är något gammalt som lever kvar, starka åsikter från förut som formar attityderna ännu dag. Däremot tycker jag att unga har en mer accepterande attityd och gärna lär sig”

”...har varit med om flera gånger att läkaren har hoppat över en patient, eftersom läkaren inte kan patientens språk, ibland kan läkaren säga åt sjukskötaren att de ska gå och fråga något av patienten som läkaren behöver veta”

”Folk som har mottot, Suomessa puhutaan suomea”

”Många vågar inte prata finska för de tror man ska få skäll eller folk kommer att titta ner på en vilket inte stämmer”

Har du förslag på vad man skulle kunna göra för att undvika missförstånd i kommunikationen mellan de två inhemska språken?

”Bättre språkutbildning! Redan i lågstadiet ligger fokus alltför mycket på att lära sig grammatik, det vore bättre att fokusera på ordförråd. Väck språkitresset redan i tidig ålder”

”Öva att prata mera, redan i skolan borde samarbete med Vamk ske så att vi fick lära känna varandra och hjälpa varandra. Helt enkelt hjälpa och inte stjälpa i språket, språk borde framföras mera som en rikedom även i arbetslivet”

”Här är personalens och studerandens attityder viktiga, är man öppen för användning av båda språken och vågar säga till när det något man inte förstår undviks de flesta missförstånden”

8 Tolkning av resultatet

I kapitlet sammanfattas resultatet och kopplas ihop med frågeställningarna samt den teoretiska bakgrunden. Frågeställningen bestod av frågorna hur uppfattar studerande tvåspråkigheten på VCS? och hur sker kommunikationen och informationsbytet på avdelningen mellan två språk? Resultatet delas upp i tre kategorier, positiva aspekter, negativa aspekter och utmaningar.

Studiens första frågeställning var hur uppfattar studerande tvåspråkigheten på VCS, har besvarats på olika frågor i enkäten som förhållit sig till frågeställningen. Frågeställningen bestod mera av konkreta svarsalternativ var frågorna handlade kring attityder, användningen av språket, språkval och om missförstånd uppstår.

Den andra frågeställningen syftade till hur kommunikationen och informationsbytet sker på avdelningen mellan de två inhemska språken? Respondenterna fick beskriva mera fritt kring frågor om upplevelser i olika situationer på arbetet, med både personal och patienter, vad påverkar språkvalet, vad som ligger bakom attityder och ge förslag på hur man kan undvika missförstånd.

8.1 Positiva aspekter

I studien framkom positiva sidor som handlade om förståelse och acceptans, samt öppenhet och trygghet gällande kommunikation med personalen. Det tolkades som att studerandena var flexibla, vilket visade sig när det kom till frågan om de använder sig av eget modersmål eller om de byter till personalens språk där största delen (53%) svarade att de tidvis byter mellan språken.

“...pratar gärna finska för att kunna öva mer på det...”

“Försöker göra det så lätt som möjligt för alla att kunna prata och göra sig förstådda”

Överlag framkom en positiv inställning där man kunde se språken som en rikedom och något alla kunde lära sig och dra nytta av. Man kan anse att resultatet tyder på att en positiv inställning är av stor vikt när man kommunicerar på två språk. Positiva attityder kan förmodligen bero på studerandenas allmänna intresse och viljan att lära sig olika språk.

“...ofta är det inlärt sätt att man pratar sitt eget modersmål inom personalen vilket jag tycker är jättebra. Alla känner sig trygga och lär sig något samtidigt”

“Öppenhet hos de i personalen. Många som märker att jag har svårt med finskan säger att jag kan prata svenska med dem”

8.2 Negativa aspekter

I studien framkom det att många studerande upplever rädsla i samband med användningen av det andra inhemska språket, och orsakerna bakom denna rädsla framkom som fördomar och attityder. Det visade sig även i frågan om det finns attityder mot det andra inhemska språket, vilket 52% hade svarat ja på. Det som kan orsaka negativa attityder kan bero på okunskapen på den andra inhemska språket, vilket gör att personalen får en negativ inställningen mot att man talar det andra språket.

“Många tar för givet att man kan finska och förstår allt, fast det inte riktigt är så alla gånger”

I studien tolkades det att många studerande upplever rädsla när det gäller användningen av det andra inhemska språket. Enligt respondenterna ansågs orsaken bakom rädslan vara attityderna, vilket framkom tydligt när det upprepade gånger nämndes i de fritt formulerade kommentarerna. De negativa attityderna kan bero på fördomar baserat på okunskap kring det andra språket, vilket i sin tur kan leda till att personalen får en negativ inställning till att man använder det andra språket på arbetsplatsen.

En annan orsak till detta kan botten sig i kulturskillnader, att attityder kan vara något inlärt från den sociala uppväxtmiljön. Ytterligare en orsak som kan ge upphov till negativa attityder är om man har svårt att känna tillhörighet till det andra inhemska språkets användare (åtminstone språkligt) vilket kan göra att man inte känner sig ha någon dessvärre nytta eller motivation av att lära sig det andra språket.

“Ibland när andra personen nästan “väljer” att inte förstå, för de vill man ska prata korrekt finska”

Studiens resultat visade att största delen upplevde 38%, att de hade ibland svårigheter med användningen av det andra inhemska språket gällande kommunikationen med personalen. Det framkom också i kommentarerna om upplevelser att personalen tar förgivet att man ska kunna tala finska och förstå, samt att andra personen kan betar sig som att de inte begriper för de vill man ska prata korrekt finska.

I de tidigare studier som har gjorts har det framkommit svårigheter med kommunikation mellan kollegorna, vårdspecifika terminologin, samt språkbarriären som påverkar kommunikation mellan läkare och patient. I studien påpekas det att missuppfattningar kan komma och bidra till att den tilltalade kan verka osamarbetsvillig och respektlös.

Som tidigare forskning antyder var det språkbarriärer det största problemet i det vardagliga samarbetet. I de tidigare studierna identifierades språkbarriärer som de största hindren för att kunna ge en adekvat, lämplig, effektiv och snabb vård till patienter som hade begränsade kunskaper i det andra språket. Förutom att språkbarriärer påverkar den interna kommunikationen och samarbetet mellan personalen är också detta ett problem som kan äventyra patientsäkerheten.

8.3 Utmaningar

När det kom till kommunikation med personalen kom det fram i studien att det varierar på avdelningen. De flesta kommenterade att det beror på hur öppna personalen är med språken och interaktionen mellan två personer. Åsikterna var nyanserade kring vad som orsakade detta, både negativa och positiva. Språkvalet påverkas utgående från arbetssituationen, och arbetstempot nämndes som en bidragande faktor när det gällde valet av språk. Om det gick snabbare och smidigare med det andra språket så valde man det istället för att underlätta arbetets gång.

“Man vill att kommunikationen ska fungera och att inga missförstånd ska ske på grund av språkbarriären”

“...väljer att byta till det språk som personalen använder, för att upprätthålla en god stämning och göra kommunikationen smidigare”

I arbetssituationer har det handlat mera om problem som har uppstått eller gällande hantering av information, såsom svårigheter att tolka medicinska texter på andra språket. I studien

fick respondenterna berätta om egna upplevelser som de har varit med om i kommunikation med patienter, och 44% svarade att de ibland upplever svårigheter på grund av språkbarriären. Det fanns kommentarer om situationer där man har behövt beskriva hur en behandling eller ett läkemedel fungerar åt patienterna, samt hakat upp sig på något ord, som gör att kommunikationen blir till en utmaning.

“På vissa arbetsplatser och avdelningar så är det väldigt finskspråkigt och då förväntas det att man ska kunna finska...”

“Fördomar och rädsla...vilket skapar en stor barriär mellan människor och dålig stämning. Kulturskillnader finns också vilket gör att det ibland är svårt att förstå varför den andra gör eller säger på ett vis”

8.4 Diskussion

En kommentar som lydde *”Bättre språkutbildning! Redan i lågstadiet ligger fokus alltför mycket på att lära sig grammatik, det vore bättre att fokusera på ordförråd. Väck språkitresset redan i tidig ålder”* var en bra idé, men som tyvärr inte kan påverkas i denna studie, och därför tas upp här i diskussionen. Man kan ju tänka sig att möjligheten till en tidigare påbörjad undervisning i det andra inhemska språket kunde gynna mer positiva attityder. Kommentaren gav en intressant synvinkel som skulle kunna ges som förslag till vidare studier.

Kommentaren handlar om språkutbildningen, och hur man kan väcka upp språkitresset redan i lågstadiet genom att ändra konceptet på kurserna, till exempel genom att lägga mera fokus på att utvidga ordförrådet och inte lägga för mycket tyngd på grammatiken. Men som ett tips åt VCS är en artikel som kan användas, hälsolitteracitet – en kommunikativ utmaning för hälso- och sjukvården, för att utveckla den interna kommunikationen.

En bra utvecklingsidé kom även in i kommentarerna *”Öva att prata mera, redan i skolan borde samarbete med Vamk ske så att vi fick lära känna varandra och hjälpa varandra. Helt enkelt hjälpa och inte stjälpa i språket...”*, är något som yrkeshögskolorna skulle kunna utveckla och på det sättet främja de attityder som finns mot det andra inhemska språket. En annan idé kunde vara ett frivilligt samarbete eller gemensamt projekt, skolor emellan med syfte i att lära sig av varandra, och att kunna hitta lösningar för hur studerande

från båda språkgrupperna kan bekanta sig med det andra inhemska språket och dess kultur för att främja motivationen och viljan att lära sig av det andra språket.

I enkäten kom det en del osakliga kommentarer som plockades bort, på grund av att de inte tillförde något till studien. Var det kom fram de ”gamla attityder” som man borde komma fri från, och ändra attityden till att det är en rikedom att ha två inhemska språk.

I tidigare studier har det framkommit att vid vårdorganisationer kan vårdpersonalen med goda språkkunskaper fungera som tolk och kulturella medlare. Detta anses som en rikedom och bör tas till vara på. Det leder till bättre samarbete och man behöver inte alltid få tag på en professionell tolk, för det är inte alla gånger så lätt. Det underlättar också kommunikationen och att färre vårdmisstag sker. Bland svaren i enkäten framkom det inte om det finns vårdpersonal som agerar som tolk eller kulturell medlare, men det är något som VCS använder sig av på vissa avdelningar. En sak värt att framhäva och bör lyftas upp för att kanske kunna vidareutvecklas och användas sig mera av.

Studien blev väldigt aktuell under processen när Vamks, Vaasan ammattikorkeakoulu, studerande hade gått ut till pressen om hur de upplever tvåspråkigheten och hur de blivit bemötta. I nyheten berättade de anonyma studeranden att attityderna mot dem förändrades av handledarna när de fick veta att studerandes kunskaper i svenska språket är dåliga. I studien påvisas resultatet vara tvärtemot, enligt de upplevelser som kommit in. Här kan man ju tolka att det beror på attityderna som finns och därför blir det motstridigheter i de inhemska språken.

Forskningen som gjordes var riktade mot Novias studerande, men det skulle kunna vara aktuellt att göra en liknande studie för Vamks studerande, eftersom det framkom att de upplever liknande situationer. Det kom fram att även de upplever sig ”utanför” på praktikplatsen i VCS. Man borde vidare forska om det är själva språket som är problemet eller om det är ett arbetsplatsproblem. Forskning om hur det är på andra städer, som inte är lika starkt tvåspråkiga som Österbotten, skulle vara bra att göra en studie om.

”Många i personalen är negativt inställda då det kommer en svenskspråkig studerande. Upplever att jag blivit sämre behandlad än finskspråkiga studerande och att de fått göra mera på sin praktik”

9 Slutledning

Studiens syfte var att skapa förståelse och kunskap om hur Novias social- och hälsovårds studerande upplever tvåspråkigheten på VCS. På grund av att ämnet är så lite forskat, var det svårt att hitta tidigare forskningar om liknande ämne.

Studiens frågeställning besvarades och en stor del av svaren var ögonöppnare, som gav tankar kring de negativa upplevelserna som respondenterna berättade om. I studien tolkades det mest negativa upplevelser och utmaningar som upplevts. Detta är ett ämne som är lite forskat och borde vidare utvecklas, för att få mera kunskap över varför det finns attityder och hur man skulle kunna komma bort från de, vi är ju trots allt ett tvåspråkigt land. Studien är en god start för en vidareutveckling, av till exempel en språkforskare.

Det finns säkert flera infallsvinklar och ger åtskilliga uppslag till fortsatt forskning inom detta ämne, samtidigt som det borde ge alla en tankeställare. Man kan anse att utmaningarna ligger i att skapa en meningsfull kommunikation så att den motsvarar tvåspråkighetens realitet, och attityder kan fungera som en social indikator för hur tvåspråkigheten upprätthålls och utvecklas inom organisationen.

Källförteckning

- Ali, P.A., Watson, R., 2018. *Language barriers and their impact on provision of care to patients with limited English proficiency: Nurses' perspectives*, White Rose Research Repository [Online] http://eprints.whiterose.ac.uk/136009/1/Ali_et_al-2017-Journal_of_Clinical_Nursing.pdf [Hämtat: 19.10.2020]
- Danermark, B., 2000. *En bok om den svåra konsten att samverka. Samverkan-himmel eller helvete?* Stockholm: Förlagshuset Gothia AB
- Donnell, A., Duffy, T., Snowden, A., 2010. s. 241-244. *Pioneering Theories in Nursing*, Andrews UK Ltd. <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.novia.fi/lib/novia-ebooks/reader.action?docID=1790759>
- Finlex, 11.06.1999/731 § 17. [Online] [Finlands grundlag 731/1999 - Uppdaterad lagstiftning - FINLEX®](#) [hämtat: 12.04.2021]
- Frisk, E., 2018. [Online] [Beskrivande statistik – Statistisk ordbok](#) [hämtat: 27.02.2021]
- Heittola, S., Välimaa, J-P., 2015. *Havaintoja tulkkausikäytänteistä: kaksikieliset paikallispoliisiorganisaatiot ja kaksikielinen terveydenhuollon palveluorganisaatio*, Virittäjä 3, s. 408–411 [Online] [file:///C:/Users/Kanne/Downloads/47184-Artikkelin%20teksti-49586-1-10-20151027%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Kanne/Downloads/47184-Artikkelin%20teksti-49586-1-10-20151027%20(1).pdf) [Hämtat: 19.10.2020]
- Hälso- och sjukvårdslagen 30.12.2010/1326 § 6 [Online] <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2010/20101326> [hämtat: 15.11.2020]
- Info Finland, 2019. [Online] <https://www.infofinland.fi/sv/livet-i-finland/finska-och-svenska-spraket/information-om-finska-och-svenska-spraket> [hämtat: 11.12.2020]
- Institutet för de inhemska språken (u.å.). [Online] https://www.sprakinstitutet.fi/sv/om_sprak/sprak_i_finland [hämtat: 11.12.2020]
- Jacobsen, D.I, 2010, s. 33. *Förståelse, beskrivning och förklarning-introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, upplaga 2.
- Johansson, J., Malm, S., 2016. *Sjuksköterskans erfarenheter av det transkulturella vårdmötet*, [Online] <https://www.diva->

portal.org/smash/get/diva2:896035/FULLTEXT02?fbclid=IwAR12wmMjE0i6mOceZrOx6gKXcv7BEsVI9I_7FBrfgFXtxWx88tQYz50s6rU [hämtat: 04.12.2020]

Mia-Mari Lähteenmäki, 07.05.2015. *Kymmenen vuotta kielikoulua*, [Online] <https://vaasacentralhospitalblog.com/2015/04/07/kymmenen-vuotta-kielikoulua/> [hämtat: 15.11.2020]

Maltén, A., 1998. *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion* Lund: Studentlitteratur.

Nurse Key, 2017. [Online] <https://nursekey.com/22-culture-care-theory-of-diversity-and-universality/> [hämtat: 05.12.2020]

Nurseslabs, 2014. [Online] <https://nurseslabs.com/madeleine-leininger-transcultural-nursing-theory/> [hämtat: 05.12.2020]

Nurseslabs, 2014. [Online] <https://nurseslabs.com/madeleine-leininger-transcultural-nursing-theory/> [hämtat: 09.12.2020]

Oikeusministeriö (u.å.). [Online] <https://oikeusministerio.fi/suomen-ja-ruotsin-kieli> [hämtat: 13.11.2020]

Olsson, H & Sörensen, S., 2007, s.13. *Forskningsprocessen*, Stockholm: Liber AB

Skjeggstad, E., Gerwing, J., Gulbrandsen, P., 2017. *Language barriers and professional identity: A qualitative interview study of newly employed international medical doctors and Norwegian colleagues*, NORA - Norwegian Open Research Archives [Online] <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/61284/PEC-language-final.pdf?sequence=4&isAllowed=y> [Hämtat: 18.10.2020]

Språklagen 12.12.2014/1039 § 5. [Online] <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423> [hämtat: 13.11.2020]

Språklagen 6.6.2003/423 § 2. [Online] <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423> [hämtat: 13.11.2020]

Språklagen 6.6.2003/423 § 35. [Online] <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423> [hämtat: 13.11.2020]

Tanner, J., Lassus, J., 2018. *Kotimaiset kielet työelämässä: suomenruotsalaisten raportoimat kokemukset työelämän viestintätilanteista ja saamasta kielenopetuksesta*, AFinLAn vuosikirja, s. 116-130 [Online]

https://tritonias.finna.fi/novia/PrimoRecord/pci.cdi_crossref_primary_10_30661_afinlavk_6_9285?fbclid=IwAR3K_kVar0mCly-7m31p0X14VIPZLfskZw2AIK7kv5cQhBKj9nVqxmOXzSA [hämtat: 19.10.2021]

Vasa centralsjukhus (u.å.). [Online] <http://www.vks2025.fi/tekstiversio/kaksikielisyys-voimavarana.html> [hämtat: 15.11.2020]

Vasa centralsjukhus, 07.02.2020. [Online]

https://www.vaasankeskussairaala.fi/sv/for_patienter/sjukhusguiden/sjalvbestammande/var-t-sjukhus-ar-tvasprakigt/ [hämtat: 13.11.2020]